

Nr 126

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1956/57 till atomforskning.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, punkten 363, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1956/57 beräkna till Atomenergiforskning ett reservationsanslag av 3 275 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 119, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 2 mars 1956, föreslagit riksdagen att till Atomforskning för budgetåret 1956/57 anvisa ett reservationsanslag av 3 275 000 kronor.

Av statsrådsprotokollet inhämtas i huvudsak följande.

Reservationsanslaget till Atomenergiforskning, som för budgetåret 1954/55 var uppfört med 2 475 000 kronor, är för budgetåret 1955/56 uppfört med 2 775 000 kronor.

I sin skrivelse den 14 september 1955 angående anslagsäskanden för nästa budgetår föreslår *atomkommittén* ånyo, att en omorganisation av kommittén företages, syftande till att ge kommittén en klarare definierad ställning. Det nya organet föreslås få benämningen Sveriges atomkommision. Medelsbehovet för nästa budgetår beräknar kommittén vid bifall till omorganisationsförslaget till sammanlagt 4 071 000 kronor, vilket belopp föreslås uppdelat på ett avlöningsanslag å 145 000 kronor, ett omkostnadsanslag å 26 000 kronor och ett forskningsanslag å 3 900 000 kronor.

De för forskning begärda anslagsmedlen överstiger de för innevarande budgetår till forskning anvisade anslagsmedlen med omkring 1 200 000 kronor. Av höjningen avser 800 000 kronor utökning av forskningsprogrammet inom de områden, som kommittén redan nu understöder, samt 400 000 kronor forskning inom nya områden, främst biologiska. Kommittén anför bland annat följande.

Vi har i Sverige kärnan till en forskning rörande strålningens inverkan på arvsanlagen. Denna fråga har både nationellt och internationellt fått starkt ökad vikt och kommittén skulle gärna vilja organisera en arbetsgrupp inom detta område. En sådan arbetsgrupp skulle även ha en betydelsefull uppgift att fylla i samband med de önskemål om ökad information för myndigheter och allmänhet som framförts av riksdagen. Auktoritativ kännedom av vad som sker på ett så komplicerat område som detta kan icke ernås av andra än vetenskapsmän som själva utför kvalificerat forskningsarbete på området. För 1956/57 måste man enligt verk-

ställda kostnadsberäkningar räkna med en kostnad på cirka 280 000 kronor för denna forskning, varav 200 000 kronor är en engångskostnad.

I anslutning till sitt förslag rörande omorganisationen av atomkommittén har kommittén gjort framställning om förstärkning av kommitténs kanslipersonal och förbättring av sammanpersonals anställningsförhållanden.

Atomkommittén har i sin skrivelse den 14 september 1955 även gjort framställning om pensionsförsäkring av viss teknisk personal.

Sedermera har atomkommittén i skrivelse den 15 februari 1956 hemställt, att till prövning måtte upptagas frågan om en ökning av det årets statsverksproposition till Atomenergiforskning beräknade reservationsanslaget av 3 275 000 kronor. Som skäl härför har åberopats bland annat, att avsevärda merkostnader beräknades uppkomma vid byggandet av den elektronsynkrotron vid tekniska högskolan i Stockholm, vartill Kungl. Maj:t den 12 mars 1954 lämnat atomkommittén bemyndigande, samt att medel erfordrades för undersökningar rörande den allmänna strålningsnivån i Sverige. Härtill komme en efter utfallet av årets löneförhandlingar sannolik höjning av lönerna. Nämnade omständigheter hade atomkommittén icke haft möjlighet att beakta vid avgivande av anslagsäskandena i september 1955.

I skrivelse den 13 december 1955 har *föreståndaren för radiofysiska institutionen vid karolinska sjukhuset, professorn R. Sievert* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att anvisa ett belopp av 75 000 kronor till utlandsresor under budgetåret 1956/57 för vissa befattningshavare vid radiofysiska institutionen för inhämtande av specialkunskaper och uppgifter rörande strålskyddsåtgärder vid atomenergianläggningar. Av den begärda medelsanvisningen beräknas 45 000 kronor åtgå till resekostnadsersättningar och traktamenten samt 30 000 kronor till avlöningar åt vikarier för nämnda befattningshavare.

Över framställningen har yttranden avgivits av *statskontoret, universitetskanslern, medicinalstyrelsen, atomkommittén, statens medicinska forskningsråd, 1951 års strålskyddskommitté och AB Atomenergi*, vilka samtliga tillstyrkt, att medel anvisas för det med framställningen avsedda ändamålet. Statskontoret har föreslagit, att utgifterna för resor och traktamenten bestrides från ifrågavarande anslag, samt att utgifterna för vikarier bestrides från karolinska sjukhusets avlöningsanslag.

Departementschefen har anfört bland annat följande.

Såsom av det föregående framgår har atomkommittén ånyo framlagt förslag om omorganisation av kommittén. Enligt det nu föreliggande förslaget skall kommittén ombildas till ett organ, benämnt Sveriges atomkommission. Med anledning av ifrågavarande förslag får jag erinra om

att två nu pågående sakkunnigutredningars arbete — jag syftar härvid på 1955 års universitetsutredning och 1955 års atomenergiutredning — bland annat berör atomkommittén och dess uppgifter. Med hänsyn härtill kan enligt min mening ställning icke nu tagas till frågan om omorganisation av atomkommittén.

I detta sammanhang anser jag mig böra föreslå, att anslagets nuvarande rubrik »Atomenergiforskning» ändras till »Atomforskning».

Kanslipersonalen vid atomkommittén är — liksom motsvarande personal vid medicinska forskningsrådet, naturvetenskapliga forskningsrådet och samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsrådet — anställd mot arvode. I årets statsverksproposition (åttonde huvudtiteln, punkten 352) uttalade jag, att forskningsrådets kansliorganisation måhända inom en relativt snar framtid — exempelvis såsom en följd av universitetsutredningens överväganden rörande den framtida statliga anslagsgivningen till den vetenskapliga forskningen — kunde komma att bli underkastad förändringar, men att jag icke ville motsätta mig att som ett provisorium vissa åtgärder vidtoges för en förbättring av kanslipersonalens anställningsförhållanden. I detta syfte framlade jag vissa förslag beträffande kanslipersonalen vid medicinska och naturvetenskapliga forskningsråden. Med hänsyn härtill anser jag mig även beträffande atomkommittén böra förorda vissa åtgärder i nämnda syfte.

Innan jag går in härpå vill jag nämna, att Kungl. Maj:t genom beslut den 30 september 1955 förordnat, att sekreteraren hos atomkommittén, filosofie doktorn G. W. Funke för sekreteraruppdragets fullgörande skall äga uppbära arvode motsvarande lönen för ordinarie tjänsteman tillhörande lönegrad 15 å löneplan nr 2 i statens allmänna avlöningsreglemente. I samma beslut har meddelats bestämmelser om vissa förmåner i övrigt åt Funke samt om pensionsförsäkring av denne i Svenska personalpensionskassan.

Till atomkommitténs förslag om utbyte av den nuvarande deltidsefattningen som biträdande sekreterare mot en heltidstjänst som förste byråsekreterare i Ce 27 kan enligt min mening ställning icke nu tagas. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan ståndpunkt tagits till atomenergiutredningens blivande förslag till den del det kommer att beröra atomkommitténs verksamhetsområde, avgöra i vilken utsträckning sådan administrativ arbetskraft, varom nu är fråga, bör ställas till kommitténs förfogande och vilka avlöningsförmåner som härvidlag bör utgå.

I likhet med vad jag i årets statsverksproposition (åttonde huvudtiteln, punkterna 352 och 354) föreslagit beträffande medicinska och naturvetenskapliga forskningsråden anser jag mig böra förorda, att hos atomkommittén får inrättas extra ordinarie tjänster, aspiranttjänster och extra tjänster i högst 15 lönegraden. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att senare närmare pröva kommitténs framtida personalbehov samt i anslutning därtill bestämma antalet dylika tjänster och lönegradsplaceringen för dessa.

Atomkommitténs förslag rörande pensionsförsäkring i Svenska personalpensionskassan av viss teknisk personal är jag icke beredd att nu pröva.

Till ordförande, ledamöter och experter i atomkommittén utgår för närvarande ersättning i form av dagarvode enligt kommittékungörelsen. Atomkommittén har i anslutning till sitt förslag till omorganisation av kommittén förordat en arvodesreglering som mera ansluter sig till vad som gäller vid de statliga forskningsråden. Vägande skäl torde kunna anföras för

att en dylik arvodesreglering nu genomföres, även om kommittén icke ombildas. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om ifrågasvarande arvodesreglering.

Den snabba utvecklingen inom atomforskningen ställer uppenbarligen stora krav på anslagsmedel, och jag anser mig böra räkna med en betydande höjning av de för forskning avsedda medlen under förevarande anslag. Jag anser mig för nästa budgetår böra föreslå en ökning av anslaget med 500 000 kronor till 3 275 000 kronor. Därvid utgår jag ifrån att atomkommittén — eventuellt gemensamt med andra forskningsråd — även kommer att ekonomiskt understödja strålningsbiologisk forskning av central betydelse för atomenergiens utforskning och utnyttjande.

Vad angår den av föreståndaren för karolinska sjukhusets radiofysiska institution begärda medelsanvisningen till utlandsresor för vissa befattningshavare vid institutionen för studier av strålskyddsåtgärder vid atomenergianläggningar ansluter jag mig till statskontorets förslag. Jag förordar alltså, att resekostnadsersättningar och traktamenten till de befattningshavare vid institutionen, som utsändes för ifrågasvarande studier, utgår från förevarande anslag samt att kostnader för vikarier för nämnda befattningshavare bestrides från karolinska sjukhusets avlöningsanslag. Därvid förutsätter jag, att till vederbörande befattningshavare under tjänstledighet för nämnda studier kommer att utgå oavkortad lön.

Vid innevarande budgetårs utgång förefintlig behållning å reservationsanslaget till Atomenergiforskning torde böra överföras till det nya reservationsanslaget.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag. I likhet med departementschefen förutsätter utskottet, att atomkommittén — eventuellt gemensamt med andra forskningsråd — även kommer att ekonomiskt understödja strålningsbiologisk forskning av central betydelse för atomenergiens utforskning och utnyttjande.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Atomforskning* för budgetåret 1956/57 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 3 275 000 kronor.

Stockholm den 15 maj 1956

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit
från första kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Leander, Näsgård, Gillström, Näsström, Hesselbom, Sundelin, Einar Persson, Bergman, Axel Andersson, Ragnar Bergh, Nils Theodor Larsson, Söderberg och Jacobsson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Andersson i Malmö, Åkerström, Rubbestad, Hoppe, fröken Elmén, herrar Petterson i Degerfors, Widén, Johansson i Mysinge, Persson i Växjö, fru Ericsson i Luleå, herrar Löfroth och Hjalmarson, fröken Vinge och herr Andreasson.